

VILANOVA I LA GELTRÚ I SITGES: DUES CARES DE LA FESTA

El rei Carnestoltes viu encara

Per als ressenyistes catòlics, Carnestoltes és una festa cristiana, davant quaresma, que integrà per compromís velles recialles paganes; per als ateu, en canvi, és una festa pagana que ha sobreviscut gràcies a un molt lleu bany de maria de cristianisme. No ens calfarem el cap ara amb això. Sens dubte, totes les societats, en acceptar alguna mena d'ordre, n'han permès també uns dies d'abolició, de caos. Com l'hivern i la primavera de la natura, la societat es regenera any rere any a través d'uns dies d'autosupressió. On impera l'autoritat, la sobrietat, les formes, el treball i el matrimoni, per uns jorns regeix l'anarquia corrosiva, l'obscenitat, l'oci, l'embriaguesa i l'orgia.

Entre nosaltres, aquests jorns van ser, més que cap, els de Carnestoltes. El franquisme suposà que podia passar sense ells i la societat arrepapada del desenvolupament, amiga del consum sense risc i de la diversió milimetrada, li segà l'herba sota els peus.

Ara hi ha qui ressuscita el Carnaval per gust per l'etnologia recreativa o perquè, en els temps que corren, qualsevol excusa és bona per fer festa. Sovint, els resultats tenen un innegable to domesticat, forçós. No a tot arreu, però. A Vilanova i la Geltrú Sa Majestat Carnestoltes era tan poderosa que revisqué, ja en l'any 1945, disfressat de *Fiestas de invierno*. La tradició no s'hi va interrompre. El de Sitges, a pocs

El carnaval no ha mort. Reviu una setmana a l'any, bròfec i festiu com sempre, a les contrades que l'han sabut defensar. Sitges, Vilanova i la Geltrú, cadascuna al seu estil, segueixen de cor les ordres d'un rei dels poca-soltes ple de poder encara.

E. Sòria

quilòmetres, va reviu també, més endavant, quan aquesta ciutat marina tornà a omplir-se d'artistes i *beautiful people*. Poc més o menys, quan la glosa Terenci Moix.

Els de Vilanova i Sitges són dos carnavals paral·lels i antitètics. L'un és encara la festa feliç d'un poble que s'ha fet gran, però encara amb regust casolà; l'altre, una carcassa brasilera i colorista al gust de la clientela de la blanca Subur. Dues cares de la festa. Aprofitem el cap de setmana per deixar-nos-hi caure, per aprendre, on sempre ha estat viu, què pot ser ara, carnaval.

El dissabte, vista des del tren, Vilanova i la Geltrú ens avisa que som a Carnaval amb una decoració barroca i alegre de gallardets, mantons i globus que envaeix els carrers.

Carnestoltes hi arribà el dijous gras, també en tren. Abans ho feia en barca, però Sa Majestat és vel·leïtós, arriba com vol, sempre a deshora i dient flastomies a boca plena. Diumenge anterior, el ball de mantons ha advertit al veïnat que el seu regnat s'acosta. En el ball de mantons s'organitzen les parelles que es mantindran als balls durant la setmana. Molt sovint són parelles de carnaval, sense pretensions de major durada. Això és molt del gust d'En Carnestoltes, que és senyor de la joiosa confusió. No cal dir que seran molts els que ploraran, dimecres, el seu enterrament.

Formen el seguici de Sa Majestat setze entitats recreatives que organitzen colles de comparses i festeigs. L'Ajuntament els coordina laxament. Hi ha alguna subvenció, però la festa ix molt barata perquè la gent la porta dins. No cal ser de cap entitat per participar-hi i és permès fins i tot ser foraster —sense passar-se'n. A tot arreu una bona disfressa serveix de salconduit. El menjar que complau En Carnestoltes és el xató, una ensalada marinera, amb endívia, tonyina i bacallà, que s'ameixa amb una salsa feta d'ametles i nyores amb un toc de vinagre. El conjunt és boníssim.

Per tot arreu se sent una música simpocada, burleta, pròpia de la festivitat, que fa saltar les parelles. A mitja vesprada hi ha una festa infantil. Pel carrer passen xiquets cofoiament dis-

DOMÈNEC UMBERT

Vilanova i Sitges: el ritme de Carnestoltes.

fressats: dimoniets i pompadors, un mossèn de missal i coll dur, concertistes, pirates, palometes. Darrere vénen, carregats per un grapat de cames, els animals representatius del lloc: la mulassa i el drac, amb llarga i festiva companyia. Encapçalen la comitiva una gralla i un tabalet. La gralla no deixa de ser una mena de dolçaina i el tabalet no necessita de més explicacions. L'aire que toquen no és menys reconeixible, com aquest ambient domèstic de gallardets i complicitat.

Abolida la normativa pel senyor Carnestoltes, aquesta gent no deixen de semblar uns valencianets curiosos en festa local. Si de cas, una mica cohibits per la manca de pràctica. Hi posen molta voluntat, però.

Durant el vespre l'ambient s'assossegava. La gent, sembla, fa estalvi d'energies. La festa té un ritme que cal respectar i a poqueta nit la Rambla — la més llarga de Catalunya, se'n van-

ten els vilanovins— va plena de gom a gom. A les dotze hi ha premis per als mascarots millors i més marxosos. Veiem alguns divertits: un bisbe amb pal·li i seguici de monges i escolans, una merda —de cartó— voltada de mosques brunzents, una filada mora rodejada d'hurís de molt bon veure, prou de segle divuit, vikings, pagesos, bruixes, etc.

No cal, però, ser de cap comissió ni formar colla per disfressar-se, més aviat al contrari. Dimarts, que és el dia més autènticament carnestolenc de tots, qui no ix de casa disfressat s'exposa a un bany de farina o a una mà d'espolsades que tomba de tos. Sàvia mesura, tenint en compte l'apatia *voyeur* dels temps que ens toca viure.

Els envelats s'omplin de matinada. En triomfa un on toca la Salseta del Poble Sec, amb ballables fins a quarts de sis. Entre danses, les hurís amb els seus vestits pícars roben més cors que no dia-

bleses, arlequines i noies *art deco*. És la temptació de l'Orient. Mentrestant, un grapat de joves independentistes etil·litzats llança consignes al taulell. A fora, algunes parelles, potser d'una nit, es besen estretament. No molt lluny, a la gespa d'un parc, hi ha abraçades més íntimes. És carnaval, és clar.

Diumenge al matí hi ha la festa de les comparses. Setze seguicis, un per comissió, llança caramels amb fúria contra tot el que es meneja. Després, es concentren a la plaça de la vila i s'esbatussen entre ells als acords, vés per on, justament, de *Paquito el xocolater*. Prèviament, els cristalls de finestres i els aparadors han estat protegits per tot amb grossos cartons. La cosa no va en broma. Comprovem *in situ* que un caramel pot esdevenir un projectil d'harca gens desdenyable.

La plaça és un núvol de caramels que cauen com míssils. El gest s'encomana i en llancem i en rebem. Entre crits de victòria, fuites, música alcoiana i senyeres de banderia capim que el carnaval de Vilanova i la Geltrú és una festa veritable, un joc amb regles i ritmes que duen a l'eufòria, sense trampa ni possible distanciament. Un bany col·lectiu d'infantesa, per uns dies.

Els dies següents, fins dimecres, la festa segueix, el dimarts amb el Vidalot, una curiosa dansa de trios, compostos per un home i dues dones, i dimecres amb l'enterrament de la sardina. La nit de dimarts és la gran festa de l'embriaguesa, el moment del desordre. Després, ja no queda a Carnestoltes, sinó morir. El seu regne tampoc no és d'aquest món.

No ho podrem veure, però. Tenim

 GENERALITAT
VALENCIANA

COMISSIÓ PER AL V^è CENTENARI
DEL DESCOBRIMENT D'AMERICA

Escut d'armes dels Santàngel, València segle XV.

CONGRES
INTERNACIONAL

Lluís de
Santàngel
i el seu temps

València
5 al 8
d'octubre
1987

EL financer valencià Lluís de Santàngel féu possible el descobriment d'Amèrica. Avui encara resten per conèixer molts aspectes de la participació dels valencians en eixe esdeveniment.

Aquest Congrés té com objectiu l'estudi de l'aportació valenciana a aquella aventura, des del punt de vista històric, econòmic, tecnològic, social i cultural.

PER a obtenir informació i en participar-hi poden adreçar-se a la Comissió de la Generalitat Valenciana per a la Comemoració del V Centenari del Descobrimnt d'Amèrica, carrer Musico Albéniz, 11-2.º, 46010 València. Telèfon (96) 361 56 51.

un temps limitat i ens espera la gran Rua del carnaval de Sitges. Per arribar-hi, la cua de cotxes és astoradora. Hi arribem a nit fosca. A Sitges els carrers tenen més llum i menys gràcia adornada. Hi ha alguns cadafals. En un, els de *Telefot*, el canal televisiu del carnaval sitgetà, munten concursos i acudits.

Encara és d'hora. Aprofitem per visitar el lloc, el promontori de la Punta, el Cau Ferrat, tot molt polit i ben restaurat, perfecte per a anglesos. Els *pubs* del carrer del peccat tenen, com sempre, les portes obertes. Veritablement, així la tria es facilita. Davall, el passeig ja va ple i alguns transvestits empolainats de folklòrica desperten la burla admirativa.

La desfilada comença a les onze. La nit s'ompli de melodies predominantment salseres. Obri la marxa un ramell selecte de jovenetes en bikini, perquè quede clar que el de Sitges és un carnaval cosmopolita i *bon vivant*, d'inspiració carioca. Dalt d'una carrossa, una autoritat festiva ens assabenta que l'únic Carnestoltes autèntic és el de Sitges i, tota la resta, imitacions barroeres. Hi segueixen comparses samberes, guerrers medievals, moros, dimonis, pallassos, més samberes multicolors, més joves poc vestides a ritme trepidant. Per de fora, reines i *marujes* prefereixen el contacte estret amb el seu públic. La desfilada dura hores entre música tropical, carn, *confetti* i serpentes. L'obligat paper d'espectador, però, enfargega. Aquesta és una festa per a turistes, ben organitzada i de segur llüidora per televisió. Amb tot, només la llarga durada de la nit i la voluntat de festa faran oblidar-ne l'artifici.

La Rua desemboca al passeig marítim, un espai més obert i ombrós on els papers de comparsa i observador comencen a trastocar-se, a transvestir-se. Quan la Rua acaba, les cafeteries de vora mar s'omplien de vestits inversemblants. La multitud envaeix els carrers tortuosos de la vila. Una beltdat divuitesca, o brasilera, o un reeixit imitador de la Martirio són possibilitats que la matinada ofereix. És carnaval.

El matí de dilluns es despenja a la fi lleganyós, tan pesat com els supervivents. Anem sense esma cap al tren. A Sitges la festa seguirà també fins a dimecres. A l'estació, un grupet de gais amb faldes de volants i la llengua riallera i esmolada acomiaden els que han de marxar. La ràdio sitgetana segueix repetint samba. Un es lleva, un moment, el suplici de les sabates de taló, un altre saluda i s'alça les faldetes cap al tren que se'n va. El carnaval segueix. □